

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

ФІЛОСОФІЯ
ІСТОРІЯ ФІЛОСОФІЇ

РОБОЧИЙ ЗОШИТ

*для студентів I–II курсів
медичних і фармацевтичних факультетів*

Запоріжжя
2017

УДК 101(07)
ББК 54.13
Ф 48

*Затверджено на засіданні Центральної методичної Ради ЗДМУ
(протокол № від 20 р.) та рекомендовано для використання
в освітньому процесі.*

Укладачі:

Утюж І. Г., Спиця Н. В.

Рецензенти:

Турган О. Д., доктор філологічних наук,
професор, зав. каф. культурології та українознавства;

Сенетий Д. П., кандидат філософських наук,
доцент кафедри суспільних дисциплін.

Філософія. Історія філософії : робочий
Ф 48 зошит для студентів I – II курсів мед. та фарм. ф-
тів / уклад. І. Г. Утюж, Н. В. Спиця. – Запоріжжя
: ЗДМУ, 2017. – 115 с.

Робочий зошит містить тестові та розгорнуті творчі завдання зошиту, які дозволять студентам освоїти теоретичну і методологічну базу курсу «Філософія». Завдання дозволяють провести узагальнення вивченої теми, здійснити контроль знань та умінь.

Посібник призначений для студентів усіх спеціальностей медичних та фармацевтичних факультетів.

УДК 101(07)
ББК 54.13

ЗМІСТ

ВСТУП	4
Тема 1.....	6
Тема 2.....	11
Тема 3.....	19
Тема 4.....	26
Тема 5.....	32
Тема 6.....	38
Тема 7.....	57
Тема 8.....	64
Тема 9.....	81
Додаткові творчі завдання.....	101
Базова рекомендована література.....	114

ВСТУП

«Філософія єдина у своєму історичному явищі так само, як єдиний у своєму історичному існуванні Всесвіт, як єдине у всіх своїх послідовних і одночасних виявах Суцце, як єдиний у всіх своїх багатовікових проявах і діях людський дух. Потрібно тільки владним рухом зупинити скажений потік філософських систем, концепцій і фрагментів, без боягузтва потрібно зануритись у нього з головою, увійти в його Святая Святих, проникнути в душу всього філософського руху. Потрібно вміло виокремити воістину філософське від нашарувань зайвого і ворожого, потрібно вміло розбити зовнішню шкаралупу кожного окремого утворення філософської думки і проникнути до того її внутрішнього ядра, яке має на собі печатку спільного походження від єдиної матері - філософії і тим вказує, де шукати точки поєднання всіх її утворень. І тоді, перебуваючи у стані відмежованості від сторонніх, чужих впливів і взята з боку своєї внутрішньої інтимної сутності, філософія перестає викликати у споглядача розгубленість, апатію і догматичну односторонність. Непереборна і нескінченна на перший погляд незгодженість філософських побудов зникає тоді як мара, а на її місці з'являється з незаперечною очевидністю єдине й узгоджено-систематичне зусилля філософського духу.»

(«Що таке філософія? Вступ до трансценденталізму» Борис Валентинович Яковенко)

Робочий зошит з історії філософії надає можливість у систематизованій формі краще освоїти матеріал курсу «Філософія» для студентів медичних ВНЗ. У робочому зошиті даються завдання які дозволяють провести узагальнення вивченої теми, висвітлюються основні етапи становлення і розвитку філософської думки, її актуальні проблеми. Матеріали зошиту дозволяють освоїти теоретичну і методологічну інтелектуальну спадщину та неоціненний, найбагатший категоріальний апарат, необхідний для успішної теоретичної і практичної діяльності. Творчі завдання з філософії вказують на філософську проблему та дозволяють знайти шляхи її розв'язання.

Робочий зошит може бути використаний для контролю навчальних досягнень студентів усіх спеціальностей медичних та фармацевтичних факультетів.

**ТЕМА 1. Що таке філософія? Філософія і наука.
Світогляд і філософія.**

Завдання 1. Дайте визначення наступним поняттям.
(Даючи визначення можеш користуватися будь-якою літературою, а не тільки нашим підручником, це допоможе тобі при вивченні філософії. Бо філософія розглядаючи одну проблему має багато варіантів відповідей)

СВІТОГЛЯД.....

.....

.....

.....

.....

.....

НАУКА.....

.....

.....

МІФОЛОГІЯ.....

.....

.....

РЕЛІГІЯ.....

ФІЛОСОФІЯ.....

МАТЕРІАЛІЗМ.....

ІДЕАЛІЗМ.....

Завдання 2. Попрацюйте над такими тестами.

Тест 1. *Виділіть правильне визначення:*

А)_Матеріалізм - це визнання того, що увесь світ, всі тіла і предмети складаються з однакових часток (атомів, електронів і т. п.).

Б) Матеріалізм – це принцип життя, що полягає у визнанні примата матеріальних благ для життя людини.

С) Матеріалізм – це філософський напрямок, що затверджує первинність природи, матерії і вторинність свідомості.

Д) Матеріалізм – це практично здоровий погляд на речі, відмова від ілюзорних, далеких від життя міркувань і т.п.

Тест 2. *Виділіть правильне визначення:*

А) Ідеалізм – це прагнення обґрунтувати значення ідеалів життя, прагнення людини до досконалості.

Б) Ідеалізм – це визнання ідей, свідомості за первинне, що визначає, за все матеріальне.

С) Ідеалізм – це твердження, що ідеї, думки існують реально.

Д) Ідеалізм – це ілюзорні, далекі від життя міркування, спроба забути про «прозу» життя і т. п.

Тест 3. *Виділіть правильне визначення:*

Світоглядна функція філософії полягає в тому, що:

А) філософія здійснює рефлексію сучасної нею культури;

Б) філософія направляє діяльність людей на боротьбу з недоліками існуючого ладу;

В) філософія сприяє поліпшенню характерів людей;

Г) філософія допомагає людині зрозуміти самого себе, своє місце в світі

Світогляд – це:

А) сукупність знань, якими володіє людина;

Б) сукупність поглядів, оцінок, емоцій, що характеризують відношення людини до світу і до самого собі;

В) віддзеркалення людською свідомістю тих суспільних відносин, які об'єктивно існують в суспільстві;

Г) система адекватних переваг зрілої особи.

Завдання 3. І ще одне завдання для найвдумливіших, творчих і серйозно настроєних читачів. Зробіть самоаналіз поняття «сєнс життя». Спробуйте написати твір-мініатюру «В чому мій сєнс життя».

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ТЕМА 2. Східна філософія

Завдання 1. Розкрийте зміст наступних понять.

БУДДИЗМ.....

.....

.....

.....

.....

ДАОСИЗМ.....

.....
.....

КОНФУЦІАНСТВО.....

.....
.....
.....

ДЖАЙНІЗМ.....

.....
.....
.....

ЙОГА.....

.....
.....
.....

Завдання 2.Перевірте себе в наступному диктанті-тесті. Відповідайте на питання письмово.

1. Назвіть школи давньоіндійської філософії.....

.....
.....
.....

2. У якій філософській системі використовується термін «нірвана»?.....

.....
.....

3. Як в одній з давньоіндійських шкіл називали прясненого?.....

4. Яке вчення заснував китайський філософ Лао-Цзи?.....

.....
.....

5. Якими чеснотами повинна володіти шляхетна людина відповідно до вчення Кун-Цзю?.....

.....
.....
.....
.....

Завдання 3. Попрацюйте над таблицею в якій представлено порівняльний аналіз східного і західного типів філософствування.

№	Ознаки	Типи філософствування	
з/п	порівняння	східний	західний
1	Методологічна традиція. Які методи переважно використовує філософія в осягненні сутності буття.	Ірраціоналізм – філософія, осягаючи позамежні сутності світу, користується надраціональними методами пізнання: одкровення, інтуїція, медитація і т. п.	Раціоналізм – філософія раціонально обґрунтовує свої положення і висновки. Розум – головний шлях пізнання миру і людини.
2.	Основні філософські проблеми	Переважає етична проблематика. Філософія звертається до внутрішнього світу людини і її головне завдання відкрити закони керування душею.	Відрізняється розмаїтістю проблематики. На різних етапах історичного шляху висувалися на перший план ті або інші проблеми: онтологічні (ранньогрецька філософія); етико-психологічні (середньовічна);

			гносеологічні (новий час)
3.	Зв'язок філософії і науки	Наука досягає видимі сутності і добуває істину за допомогою розуму. Філософія відрізняється від науки тим, що вона пізнає невидимі сутності. Філософія близька до релігії. На сході релігія філософічна і філософія релігійна.	Наука і філософія розвиваються як правило в одному руслі, взаємозбагачуючи один одного. Навіть середньовічна релігійна філософія має форму науково-теоретичної побудови доказу.

4.	Особливості філософських творів	Літературно-художній стиль: байка, притча, переказ, афоризм, повчання. Більша частина знань передається усно від учителя до учня. Вчитель вчить не тільки мислити, але і жити: дихати, пити, приймати їжу, ходити, лежати, спілкуватися з людьми і т. п. Східна філософія – це певний стиль життя.	Науковоподібний стиль. Філософія будується як теоретична система зі своїми посилками, доказами, висновками. Західні філософи використовують літературно-художню мову, але як доповнення, як форму. Деякі філософські школи (екзистенціалізм, наприклад) використовують винятково літературний стиль, але це скоріше виключення, чим правило.
----	---------------------------------	--	--

5.	Відношення до філософської традиції	Філософські традиції надзвичайно сильні. Філософія змінюється вкрай повільно, залишаючись індиферентною до подій зовнішнього світу.	Філософія тісно пов'язана з життям, із соціально-політичними відносинами; тому змінюється, реагуючи на історичний прогрес. Філософія в своєму історичному розвитку більш динамічна.
----	-------------------------------------	---	---

Завдання 4. Подумайте і напишіть вісім головних правил, якими Ви схильні керуватися в житті.

.....
.....

А тепер порівняйте Ваші правила із правилами буддистів і ще раз поверніться до таблиці порівняння східного і західного типів філософствування. Якщо є бажання, доповніть її таблицею порівняння Ваших правил (скоріше людини західної цивілізації) і правил буддизму.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ТЕМА 3. Антична філософія

Завдання 1. Дайте визначення наступним поняттям.

АНТИЧНА

ФІЛОСОФІЯ.....

.....
.....
.....
.....

.....
.....
НАТУРФІЛОСОФІЯ.....
.....
.....

.....
.....
БУТТЯ.....
.....
.....

.....
.....
ЛОГОС.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
СОФІСТИКА.....
.....
.....

.....
.....
ІДЕЯ.....
.....
.....

.....
.....
МАТЕРІЯ.....
.....
.....

ФОРМА.....

.....
.....

ГЕДОНІЗМ.....

.....
.....

ЕЛЛІНІСТИЧНА

ФІЛОСОФІЯ.....

.....
.....

.....

Завдання 2. Перевірте себе в наступному диктанті –
тесті. Відповідайте на 14 питань за 15-20 хвилин.

1. Що характерно для всієї давньої
філософії?.....

.....
.....

.....

2. Головна методологічна традиція в західному типі
філософствування?.....

.....
.....
.....
3. Назвіть три періоди античної філософії?.....

.....
.....
.....
4. Головна особливість античної філософії?.....

.....
.....
.....
5. Хто із давніх філософів першоосновою буття вважав вогонь?

.....
.....
.....
6. Який античний філософ першоосновою буття вважав числа?.....

7. Як називається принцип, відповідно до якого все у світі відбувається по необхідності, випадкового у світі немає?.....

.....

.....

8. Назвіть більш відомого учня Сократа?.....

9. Філософські школи: скептицизм, епікуреїзм, стоїцизм – як називається цей період в античній філософії?.....

.....

.....

.....

10. За якими принципами повинна будуватися ідеальна держава Платона?.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....
.....
11. Хто з античних філософів був автором ідеї атомізму?.....
.....
.....

12. Хто з античних філософів написав першу утопію?.....

13. У якій зі шкіл античної філософії доводилася неможливість пізнання істини людиною?.....
.....
.....

14. З якого знаменитого девізу починається сократівський період в античній філософії?.....
.....
.....
.....
.....
.....

Завдання 4. Поміркуйте, що краще за все означатиме ідеал самодостатності в елліністичній філософії:

- 1) мудрий уникає юрби
- 2) мудрий є повністю незалежним від будь кого
- 3) мудрий уникає мати справи з будь ким
- 4) мудрому байдуже до страждань інших

Яке твердження Ви обрали б собі, як найкраще?
Спробуйте пояснити чому.

ТЕМА 4. Середньовічна філософія

Завдання 1. Дайте визначення наступним поняттям.

ПАТРИСТИКА.....

.....

.....

ГНОСТИЦИЗМ.....

.....

.....

СХОЛАСТИКА.....

.....

.....

ВІРА.....

ЗНАННЯ.....

НОМІНАЛІСТИ.....

РЕАЛІСТИ.....

ТЕОДИЦІЯ.....

Завдання 2. Визначте правильні відповіді в наступних тестах:

1. ***Визначте серед названих філософів представників патристики.***
 - а. І. Дамаскін.
 - б. Демокріт.

- в. Конфуцій.
- г. А. Аврелій.
- д. Р. Декарт.

2. *Визначте серед названих філософів представників схоластики.*

- а. С. Боецій.
- б. Ф. Аквінський
- в. П. Абеляр.
- г. А. Аврелій.
- д. Д. Скот.

3. *Хто автор відомого твору «Сповідь».*

- а. Боецій.
- б. Демокріт.
- в. А. Кентерберійський.
- г. А. Аврелій.
- д. Ібн Сіна.

4. *Кого із середньовічних філософів визнають систематизатором схоластики.*

- а. І. Дамаскін.
- б. П. Абеляр.

- в. Ф. Аквінський.
- г. А. Великий.
- д. У. Оккам

5. Як називається напрямок, який визнає існування загальних понять (ідей) поза речами.

- а. Номіналізм.
- б. Креаціонізм.
- в. Матеріалізм.
- г. Реалізм.
- д. Монізм.

6. Як називається напрямок, який стверджує, що ідеї, загальні поняття – це імена речей.

- а. Номіналізм.
- б. Креаціонізм.
- в. Матеріалізм.
- г. Реалізм.
- д. Монізм.

7. Як називається принцип виправдання Бога за існування зла у світі.

- а. Детермінізм.

- б. Креаціонізм.
- в. Теодицея.
- г. Трійця.
- д. Боговтілення.

8. Як називається релігійне вчення про кінцеві долі світу і людини.

- а. Психологія.
- б. Есхатологія.
- в. Фізіологія.
- г. Логіка.
- д. Риторика

9. Виділіть основну рису середньовічної філософії.

- а. Матеріалізм.
- б. Концептуалізм.
- в. Теоцентризм.
- г. Ірраціоналізм.
- д. Космоцентризм.

10. Виділіть богоподібні сутності людини (з погляду релігійної філософії).

- а. Тіло.

б. Розум.

в. Одяг.

г. Вільна воля.

д. Гроші.

Завдання 3. Виконайте морально-інтелектуальну вправу. Подумайте і опишіть як співвідносяться добро і зло в поглядах середньовічних філософів і сучасної людини. Напишіть п'ять своїх найкращих моральних якостей. До яких моральних якостей ви прагнете (хочете, щоб вони у вас були).

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ТЕМА 5. Філософія епохи Відродження

Завдання 1. Дайте визначення наступним поняттям.

ВІДРОДЖЕННЯ.....

.....

.....

.....

.....

.....
.....
ГУМАНІЗМ.....
.....
.....

.....
.....
РЕФОРМАЦІЯ.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
ГЕЛІОЦЕНТРИЗМ.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
ПАНТЕЇЗМ.....
.....
.....

.....
.....
УТОПІЯ.....
.....
.....

Завдання 3. Перевірте себе в наступному диктанті –
тесті. Відповіді запишіть

1. Основні риси філософії
Відродження.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Автор книги
«Утопія».....

3. Німецький лікар, алхімік, який обґрунтував ідеї
пантеїзму.....

.....

4. Польський філософ, астроном, автор відомого
висловлення: «І все-таки вона (Земля)
обертається!».....

.....

5. Філософ, політичний діяч, автор відомої праці
«Государ».....

.....

6. Принцип будови сонячної системи, відкритий Н.
Коперніком.....

.....
7. Процес звільнення духовної культури від
безроздільного впливу
церкви.....
.....

8. Ототожнення Бога і Природи – світоглядний
принцип.....
.....

Завдання 4. Піко делла Мірандола основною ідеєю вважав возвеличення людини. Поясніть вислів філософа «Людина сама творець свого щастя» чи має актуальність цей вислів сьогодні. Свої роздуми запишіть.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....

**ТЕМА 6. Філософія Нового Часу і доби
Просвітництва**

Завдання 1. Дайте визначення наступним поняттям.

МЕТОД.....

.....
.....
.....

ЕМПІРИЗМ.....

.....
.....

РАЦІОНАЛІЗМ.....

.....
.....

ІНДУКЦІЯ.....

.....
.....

ДЕДУКЦІЯ.....

СЕНСУАЛІЗМ.....

СВОБОДА.....

ДЕМОКРАТІЯ.....

ПРОСВІТНИЦТВО.....

Завдання 2. Ознайомившись із фрагментами філософських текстів, визначте, яку методологічну позицію відстоює автор емпіризм або раціоналізм. Аргументуйте свою відповідь. У чому Ви згодні з автором, а в чому - ні.

Варіант 1.

"Людський розум у силу своєї схильності легко припускає в речах більше порядку і однаковості, чим їх знаходить. І в той час коли багато чого в природі одиничне і зовсім не має собі подоби, він придумує паралелі, відповідності і відносини, яких немає. Звідси толки про те, що в небесах все рухається по доконаних колах. Спіралі ж і дракони зовсім відкинуті, якщо не вважати назв. Звідси вводиться елемент вогню зі своїм колом для того, щоб скласти чотирикутник разом з іншими трьома елементами, які доступні почуттю. Довільно вкладається в те, що зветься елементами, міра пропорції один до десяти для визначення ступеня розрідженості і тому подібні бредні. Ці марні твердження мають місце не тільки у філософських навчаннях, але і у простих поняттях".

Бекон Ф. Новий Органон //

//<http://lib.ru/FILOSOF/BEKON/nauka2.txt#0>

.....
.....
.....
.....
.....

Варіант 2.

"Два шляхи існують і можуть існувати для знайдення і відкриття істини. Один відразу запалюватися від відчуттів і випадковостей до найзагальніших аксіом та, йдучи від ...непохитної їх істинності, обговорює і відкриває середні аксіоми. Цим шляхом користуються і нині. Інший же шлях виводить аксіоми з відчуттів і часткового, піднімаючись безперервно і поступово, поки нарешті не приходять до найзагальніших аксіом. Це шлях істинний, але не випробуваний.

Обидва ці шляхи виходять із відчуттів і випадковостей і завершуються у вищих спільностях. Але розходження їх незмірне. Тому що один лише швидше стосується досвіду і випадковостей, інший належним чином затримується на них. Один відразу ж установлює деякі спільності, абстрактні і марні, інший поступово піднімається до того, що дійсно більш притаманне природі".

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Варіант 3.

"Причина, в чому багато хто переконані, що важко пізнати бога і урозуміти, що таке душа, полягає в тім, що вони ніколи не піднімаються вище того, що може бути пізнане почуттями, і так звикли розглядати все за допомогою уяви, що являє собою лише певний рід мислення про матеріальні речі, що все, чого не можна уявити, здається їм незрозумілим. Це виявляється також з того, що філософи тримаються у своїх вченнях правила, що нічого не може бути у свідомості, чого не

було колись у почуттях, а ідей бога і душі ніколи не було. Мені здається, що ті, хто хочуть користуватися уявою, щоб зрозуміти ці ідеї, діють так, якби хотіли користуватися зором, щоб почути звук або запах, але з тією, втім, різницею, що почуття зору переконує нас у вірогідності предмета не менш, ніж почуття слуху і нюху, тоді як ні наша уява, ні почуття ніколи не можуть переконати нас у чому-небудь, якщо не втрутиться наш розум".

Декарт Р. Міркування про метод //

<http://www.psylib.ukrweb.net/books/dekar01/index.htm>

Варіант 4

"З того, що ми порівнюємо речі між собою, виникають деякі поняття, які, однак, поза речей не представляють нічого, крім модусів мислення. Це очевидно з того, що якщо ми захотіли їх розглядати як речі, що перебувають поза мисленням, то ясне поняття, що ми про них маємо, негайно перетворилося б у неясне.

Такі поняття суть: протилежність, порядок, згода, розходження, суб'єкт, предикат і ще деякі інші. Ці поняття ясне освідчуються нами, поки ми їх не приймаємо як щось, відмінне від сутності речей, протилежних або розташованих у порядку, але вважаємо їх лише модусами мислення, за допомогою яких ми їх легше втримуємо або представляємо".

Спіноза Б. Додаток, що містить метафізичні думки
<http://bdsweb.tripod.com/ru/>

Варіант 5.

"Властивості істини або щирої ідеї суть:

1) що вона ясна і виразна, 2) що вона усуває всякий сумнів або, одним словом, достовірна. Хто шукає вірогідності в самих загальних речах, помиляється, так само, як якби шукав у них істину. І коли ми говоримо, що річ недостовірна, ми риторично приймаємо об'єкт за ідею, так само як називаємо річ сумнівної; втім, якщо під неточністю ми не розуміємо випадковість або річ, що викликає в нас невірогідність або сумнів".

Спіноза Б. Додаток, що містить метафізичні думки

<http://bdsweb.tripod.com/ru/>

Варіант 6.

"Припустимо, що розум є, так сказати, білий папір без усяких знань і ідей. Але яким же чином він отримує їх? Звідки він здобуває цей великий запас, що діяльна і безмежна людська уява намалювала з майже нескінченною розмаїтістю? Звідки він отримує майже весь матеріал міркування і знання? На це я відповім одним словом: з досвіду. На досвіді ґрунтується все наше знання, від нього зрештою воно і відбувається. Наше спостереження, спрямоване або на зовнішні предмети, або на внутрішні дії нашого розуму, які ми самі сприймаємо і про які ми самі міркуємо, доставляє нашому розуму весь матеріал мислення. От два джерела знання, звідки відбуваються всі ідеї, які ми маємо або природно можемо мати".

Локк Д. Досвід про людське розуміння.

<http://filosof.historic.ru/books/item/f00/s00/z0000005/st052.shtml>

Варіант 7.

"Темна камера. Я хочу не вчити, а досліджувати і тому не можу визнати тут знову, що зовнішні і внутрішні відчуття є єдиними шляхами знання до розуму, які я можу виявити. Наскільки я можу відкрити, це єдині вікна, через які світло проникає в цю темну кімнату, тому що, на мій погляд, розум дуже схожий на камеру, зовсім закриту для світла, з одним тільки невеликим отвором, залишеним для того, щоб впускати видимі подоби або ідеї, зовнішніх речей. І якби тільки проникаючі в таку темну кімнату образи могли залишатися там і лежати в такому порядку, щоб якщо буде потреба їх можна було знайти, то це було б дуже схоже на людський розум у його відношенні до всіх зримих об'єктів і їх ідей".

Локк Д. Досвід про людське розуміння.

<http://filosof.historic.ru/books/item/f00/s00/z0000005/st052.shtml>

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Варіант 8.

Доказ безсмертя людської душі за допомогою безперервного сорита:

"Душа людська є істота, деяка дія якої складається в мисленні. Якщо деяка дія якої-небудь істоти є мислення, то деяка дія цієї істоти є річ, безпосередньо створювана без подання частин.

Якщо деяка дія якого-небудь предмета є річ без частин, то деяка дія цього предмета не є рух.

Тому що всякий рух має частини, по доказу Аристотеля і загальному визнанню.

Якщо деяка дія якого-небудь предмета не є рух, то цей предмет не є тіло.

Тому що всякий рух тіла є рух.

Що не є тіло, то не існує в просторі.

Тому що визначення тіла полягає в тому, щоб існувати в просторі.

Тому що рух є зміна простору.

Що не здатне до руху, те недоступне розпаданню.

Тому що розпадання є рух у частинах.

Що недоступне розпаданню те непорушне.

Тому що руйнування є внутрішнє розпадання.

Все непорушне безсмертне.

Тому що смерть є руйнування живої істоти, або розпадання її механізму, за допомогою якого воно є те що саме себе рухає.

Отже, душа людська безсмертна, що і було потрібно довести".

Лейбніц Г. Свідчення природи проти атеїстів.

<http://filosof.historic.ru/books/item/f00/s00/z0000494/st000.shtml>

Варіант 9.

"...Що із цієї причини все відбувається у відповідності зі зміцнілою зумовленістю, так само вірогідно, як і те, що тричі три - дев'ять. Тому що зумовленість полягає в тому, що все пов'язано із чимось іншим, як і ланцюг, і тому все буде відбуватися також неминуче, як це було споконвіків, і як безпомилково відбувається тепер, якщо відбувається.

Древні поети Гомер і інші, називали це золотим ланцюгом, підвішеним під небесами велінням Юпітера, який неможливо розірвати скільки б на нього не навішували. Цей ланцюг складається з послідовного ряду причин і наслідків Звідси, таким чином, можна укласти, що у великому нашому світі все відбувається математично, тобто безпомилково, тому якщо хто зумів у достатній мірі проникнути в більш глибокі складові частини речей і до того ж мав достатню пам'ять і розумінням для того, щоб урахувати всі обставини і не залишати нічого без уваги, то він би був пророком і бачив би майбутнє в сьогодні, як у дзеркалі.

Адже точно так, як ми можемо стверджувати, що квіти, так властиво, і тварини, сформовані вже в насінні,

хоча вони, щоправда, можуть перетерпіти і деякі зміни завдяки різним обставинам, точно також ми можемо сказати, що увесь майбутній світ уже заданий у світі сучасному і повністю переформований, так що ніяка обставина ззовні не може нічому перешкодити, тому що поза миром не існує нічого".

Лейбніц Г. Про обумовленість.

<http://filosof.historic.ru/books/item/f00/s00/z0000494/st000.shtml>

Варіант 10.

Сила образу або уявлення

"... Якийсь бідолаха - винний чи невинний - попав у в'язницю за обвинуваченням у злочині. Стали розбирати його справу. Судді прийшли до думки продовжити слідство по цій справі і так як голоси розділилися до до

менш строгого підходу. Але от підійшов один порадник, який жодного разу не був присутній при розборі справи і не чув її обговорення. Йому коротенько викладають справу. Він висловлюється за застосування катування. І от починають катувати, терзати, мучити цього нещасного, від якого, однак, ні скарги, ні подиху, ні слова. Кат заявляє суддям, що ця людина чаклун. Тим часом він був чаклуном або нечутливим, не більш ніж будь-хто інший. Як же пояснити цю безприкладну твердість характеру і витримку? Угадайте якщо можете. Це був селянин. Готуючись до майбутнього катування, він намалював на одному зі своїх дерев'яних черевиків шибеницю, і той час, як його катували, він не відривав погляд від цієї шибениці.

Але яка різниця, намальований образ на дерев'яному черевіку або в мозку?

На підставі деяких, історичних прикладів ми знаємо, до чого може довести людей сила образів, ідей, честі, сорому, фанатизму, забобонів.

Розум розпоряджається нашими почуттями. Якщо мені здається, що я чую який-небудь звук, то я чую його; якщо мені здається, що я бачу який-небудь предмет, то я бачу його. Чи випробовують око і вухо в

цих випадках таке ж роздратування, як якби я дійсно бачив і чув? Думаю, так. Або ж органи ці перебувають у спокої, і все відбувається у свідомості? Важко розв'язати це питання".

Дідро Д. Елементи фізіології

<http://www.philosophy.ru/library/diderot/elements.htm>

1

Варіант 11.

"Люди завжди будуть помилятися, якщо стануть зневажати досвідом заради породжених уявою систем. Людина - добуток природи, вона існує в природі, підпорядкована її законам, не може звільнитися від її, не може - навіть у думці - вийти із природи. Марно дух її бажає ринутися за грані видимого світу, він завжди змушений уміщатися в його межах. Для істоти,

створеної природою і обмеженого нею, не існує нічого, крім того великого цілого, частину якого вона становить, і вплив якого відчуває. Предбачувані істоти, нібито відмінні від природи і які нібито стоять над нею, завжди залишаються примарами, і ми ніколи не зуміємо скласти собі правильної уяви, про них, так само як і про їх місцеперебування і про образ дій. Немає, і не може бути нічого поза природою, яка включає в собі все суще".

Гольбах П. Система природи.

<http://www.litru.ru/?book=82023&description=1>

Завдання 3. Ще раз зверніться до роздумів філософів – просвітителів у пошуках відповіді на питання: які чесноти шанувалися в цю епоху? Запишіть

.....
.....
.....
.....

Тема 7. Німецька філософія нового часу

Завдання 1. Дайте визначення наступним поняттям.

КАТЕГОРИЧНИЙ

ІМПЕРАТИВ.....

.....
.....

МОРАЛЬ.....

.....
.....

АБСОЛЮТНИЙ

ДУХ.....

.....
.....
.....

МАРКСИЗМ.....

СУСПІЛЬСТВО.....

Завдання 2. Попрацюйте з тестом.

1. Хронологічні рамки німецької класичної філософії

- А) XV в.
- Б) XVII в.
- В) XVIII – XIX вв.
- Г) XVI в.

2. Філософ, автор «Критики чистого розуму»:

- А) Г.В.Ф.Гегель
- Б) І.Кант
- В) Б.Спіноза
- Г) Р.Декарт

3. Найважливіший філософський твір Іммануїла Канта

- А) «Метафізика»
- Б) «Наука логіки»
- В) «Критика практичного розуму»
- Г) «Краса в природі»

4. Предметом теоретичної філософії по І.Канту повинне бути дослідження:

- А) природи і людини
- Б) «речей в собі»

- В) законів розуму і його меж
- Г) буття Бога

5. По І.Канту, для того, щоб знання було достовірне, воно повинне:

- А) бути узгодженим з досвідом
- Б) суперечити законам логіки
- В) спиратися на очевидні принципи
- Г) бути загальним і необхідним

6.И.Кант вважає, що простір і час:

- А) існують незалежно від нашої свідомості
- Б) є формами буття речей
- В) це категорії матерії
- Г) є природжені, переддосвідні (апріорні) форми чуттєвості

7.У філософії І. Канта «річ в собі» - це

- А) Синонім понять «Бог», «Вищий Розум»
- Б) Те, що наявний в нашій свідомості, але нами не усвідомлюється
- В) Невідома першопричина всесвіту
- Г) Те, що викликає в нас відчуття, але само не може бути пізнано

8 .Твердження: «Поступай так, щоб максима твоєї волі могла в той же час стати і принципом загального законодавства» належить

- А) Г.В.Ф. Гегелю
- б) І. Канту
- в) Ф. Ніцше
- г) К. Марксу

9. Філософ, автор «Феноменології духу», «Науки логіки», «Філософії історії»,

- А) Г.В.Ф.Гегель
- Б) І.Кант
- В) Б.Спіноза
- Г) Р.Декарт

10 .Теорія розвитку Гегеля, в основі якої лежить єдність і боротьба протилежностей, називається:

- А) софістика
- Б) діалектика
- В) монадологія
- Г) гносеологія

11 .Реальність, складова основи світу, по Гегелю:

- А) природа
- Б) Бог
- В) Абсолютна ідея
- Г) людина

12 .Представник німецької класичної філософії:

- А) О.Шпенглер
- Б) Г.Зіммель
- В) Б.Рассел
- Г) Л.Фейербах

13 .Представником антропологічного матеріалізму є

- А) Аврелій Августин
- Б) В.С. Солов'їв
- В) Платон
- Г) Л. Фейербах

14 .Мислитель, що прожив все життя в Кенігсберге, що викладав в тамтешньому університеті

- А) Гегель
- Б) Кант
- В) Ламетрі
- Г) Радіщев

171.Згідно Гегелю дійсним двигуном світової історії є

- А) Світовий Дух
- Б) Природа
- В) Діяльність героїв і вождів
- Г) Дух народів

**Тема 8. Посткласична європейська філософія
наприкінці XIX – XX ст.**

Завдання 1. Дайте визначення наступним поняттям.

ІРРАЦІОНАЛІЗМ.....

.....
.....
.....

ПОЗИТИВІЗМ.....

.....
.....

ЕКЗИСТЕНЦІАЛІЗМ.....

.....
.....
.....
.....

ПСИХОАНАЛІЗ.....

.....
.....
.....
.....

ПРАГМАТИЗМ.....

.....

.....
.....
.....
ФЕНОМЕНОЛОГІЯ.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
ГЕРМЕНЕВТИКА.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
ПОСТМОДЕРН.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
ПЕРСОНАЛІЗМ.....
.....
.....
.....

Завдання 2. Прочитавши запропонований Вам фрагмент тексту, спробуйте відповісти на такі запитання:

- 1) який напрямок у філософії представляє автор?
- 2) які філософські проблеми відображені в тексті?
- 3) як ці проблеми вирішуються в інших філософських концепціях?

Завдання 1.

"На сцені один грає князя, інший радника, третій слугу, солдата, генерала і т.п. але розходження ці мають чисто зовнішній характер; у внутрішній же сутності такого явища в усіх ховається та сама серцевина; бідний актор з його турботою і нестатком. Те ж саме в житті. Розходження рангу і багатство кожному відводять свою роль, але їй зовсім не відповідає внутрішня різниця в щасті і достатку: і тут у кожному ховається той же бідняк з його нестатком і турботою. Правда, по своєму змісту ці останні в кожного свої, але за формою, тобто по своїй щирій сутності, вони в усіх майже однакові, хоча вони і розрізняються в ступені, але розходження це зовсім не визначається положенням і багатством ЛЮДИНИ, тобто її роллю. Саме: так само все, що для людини існує і трапляється, безпосередньо існує все-

"Де кінчається самотність, там починається ринок; а де кінчається ринок, там починається також шум великих акторів і дзижчання отруйних мух.

У світі кращі речі нічого не коштують, раз немає того, хто їх уперше представив; цих представників народ називає великими людьми.

Мало розуміє народ велике, тобто творче. Але він має поняття про всіх творців і акторів великих справ.

Світ крутиться біля винахідників нових цінностей, невидимо вертиться він. Біля ж акторів кружляється народ і слава; у цьому полягає "світовий рух"...

Біжи, мій друг, у свою самоту, туди, де свіже, здорове повітря! Не твоє завдання бути мітелкою для мух.

Так говорив Заратустра".

Ніцше Ф. Так говорив Заратустра

<http://filosof.historic.ru/books/item/f00/s00/z0000645/index.shtml>

.....
.....
.....
.....

Завдання 3.

"Душа людини - своєрідний сплав бога і звіра, арена боротьби двох начал: одне - часткове, обмежене егоїстичне, а інше - загальне, нескінченне і безстороннє. Кінцеве життя, яке однакове в людини і у тварин, прив'язане до тіла і дивиться на світ з позиції "тут" і "тепер". Любов і ненависть, засновані на служінні своєму "я", належать кінцевому життю. Любов чоловіка і жінки, батьків і дітей, поки вона не виходить за рамки інстинкту залишається тваринною, вона стає нескінченною, коли вона переборює інстинкт і перестає підкорятися тільки цілям кінцевого "я". Ненависть до ворогів і любов до союзників люди розділяють з іншими стадними тваринами; вони вважають Всесвіт розташований навколо одного центра, одного "я", яке

підходить в цьому випадку. Із простого факту послідовності і співіснування явищ, отриманого шляхом спостереження над сукупністю фактів, людина створила долю, рок закону, із залізною необхідністю правлячий в собі минуле, сьогодення і прийдешнє. Як самоїд, вирізавши з дерева своїми ріками ідола, робить його богом, приносить йому жертви і падає перед ним ниць, так само і людина, гіпостазуючи звичайні гіпотетичне узагальнення, створив з нього невблаганну Мойру, у книгах якої написане майбутнє. Цим ми не хочемо сказати, що ми заперечуємо причинність і відхрещуємося від закону, як чорт від ладану: плавати в мрячних хмарах метафізичного детермінізму і абсолютної свободи - справа безнадійна... Але ми хочемо...".

Сорокін П. Людина. Цивілізація. Суспільство.

<http://filosof.historic.ru/books/item/f00/s00/z0000907/st000.shtml>

.....
.....
.....
.....
.....

Завдання 6.

"Людина почуває себе товаром, призначеним залучати покупців на самих сприятливих, дорогих умовах. Людина-Товар з надією виставляє бирку, намагається виділитися із асортименту, який лежить на прилавку, він намагається бути гідним найдорожчого цінника, але якщо його не помічають, а інших беруть, то він може бути звинуваченим у неповноцінності і нікчемності. Якими б високими не були його людські якості... З раннього дитинства людина узнає, що бути молодим значить користуватися попитом і що йому теж прийдеться "вийти" на ринок особистостей.

Нічого дивного, що в цих умовах почуття самоцінності людини сильно страждає. Умови для самоповаги - не в його владі. У ринковій орієнтації людина втрачає тотожність із собою, вона стає відчуженою від себе".

Фромм Е. Психологія і релігія.

http://lib.ru/PSIHO/FROMM/pa_rel.txt

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Завдання 7.

"... Людина - істота, яка спрямована до майбутнього і усвідомлює, що вона проектує себе в майбутнє. Людина - це насамперед проект, переживається суб'єктивно, а не мохи, не цвіль і не кольорова капуста...

Якщо існування передусе сутності то людина відповідальна за те, що вона є. Екзистенціалізм віддає кожній людині у володіння його буття і покладає на нього повну відповідальність за існування...

атомної техніки. Зміст світу техніки схований від нас. Але давайте ж спеціально звернемося і будемо звернені до того, що цей прихований зміст усюди вас зачіпає у світі техніки, тоді ми виявимося усередині області, яка і ховається від нас, і, ховаючись, виходить до нас. А те, що показується і у той час ухиляється - хіба не це ми називаємо таємницею? Я називаю поведінку, завдяки якій ми відкриваємося для змісту, утаємниченого у світі техніки, відкритістю для таємниці..."

Якщо відчуженість від речей і відкритість для таємниці пробудяться у нас, то ми вийдемо на шлях, що веде нас до нового ґрунту для укорінення і стояння. На цьому ґрунті творчість може пустити нові корені і принести плоди на століття.

Так в інше століття і трохи по іншому збуваються знову слова Іоганна Петера Гебела:

"Ми рослини, які - чи хочемо ми усвідомити, чи ні - повинні кріпитися в землі, щоб, піднявшись, квітнути в ефірі і приносити плоди".

Хайдгер М. Розмова на польовій дорозі.

<http://lebenswelt.narod.ru/library.htm#heitext>

"Видовище - петля, - говорить Гамлет, - щоб піймати свідомість короля". Відмінно сказано: піймати. Тут свідомість або стрімко рухається, або замикається в собі. Її доводиться ловити на льоту, у ту ледь помітну мить, коли вона оглядає саму себе побіжним поглядом. Звичайна людина не дуже-те любить баритися. Навпроти, її все квапить. Але, з іншого боку, ніщо не займає її більше, ніж вона сама, особливо те, ким вона могла би бути. Звідси її пристрасть до театру, до видовища, де їй пропонується стільки доль, поезію яких він вбирає в себе, не страждаючи при цьому від укладеної в них гіркоти. Принаймні, у таких випадках можна спостерігати людину, яка живе несвідомо, і те, як вона поспішає на зустріч, казна-якій надії. Людина абсурду починається там, де закінчується людина. Живлячий надії, де дух. Перестав милуватися грою з боку, хоче сам у неї вступити".

Камю А. Міф про Сізіфа.

[http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Culture/Kamu/
Kamu_Sizif.php](http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Culture/Kamu/Kamu_Sizif.php)

.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Завдання 11.

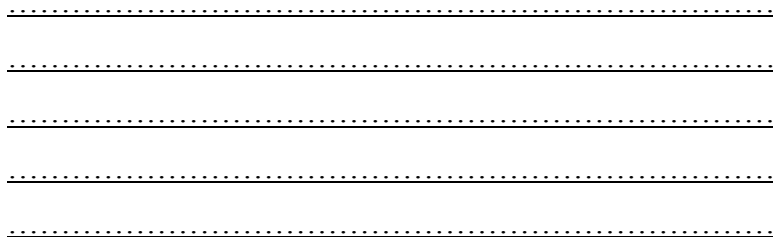
"Боги прирекли Сізіфа вічно котити на вершину гори величезний камінь, звідки він під власною вагою знову і знову падає назад до підніжжя. Боги не без підстав думали, що немає кари страшнішої, чим нескінченна робота без користі і без надії попереду... можна лише уявити собі граничну напругу м'язів, необхідну, щоб зрушити величезний камінь. Покотити його нагору і дертися слідом за ним по схилу, стократ все, повторюючи знову; можна представити застигле в судорозі обличчя, щоку, яка прилипла до каменю, плече, яким підперта брила. Обмазану глиною, ногу, поставлену замість клина, яку перехоплюють долоні, особливу людську впевненість двох рук, забруднених землею. У самому кінці довгих зусиль, вимірюваних простором без неба над головою і часом без глибини,

ціль досягнута. І тоді Сізіф бачить, як камінь за кілька митей пролітає відстань до самого низу, звідки треба знову піднімані його до вершини. Сізіф спускається в долину.

Саме під час спуску, цього короткого перепочинку. Сізіф мене і займає. Ачже застигла від натуги особа поруч із каменем -сама по собі вже камінь! Я бачу, як ця людина спускається кроком важким, але рівним, назустріч мукам, яким не буде кінця. Година, коли можна зітхнути полегшено і яка **ВІДНОВЛЯЄТЬСЯ** настільки ж неминуче, як і саме страждання. Є година просвітління розуму. У кожному з митей після того, як Сізіф покинув вершину і постійно спускається до жител богів, він піднімається духом над своєю долею. Він міцніше уламка скелі".

Камю А. Міф про Сізіфа

[http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Culture/Kamu/
Kamu_Sizif.php](http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Culture/Kamu/Kamu_Sizif.php)

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Тема 9. Українська філософська думка

Завдання 1. Дайте визначення наступним поняттям.

ЛЮБОМУДРІЄ.....

.....
.....
.....

ФІЛОСОФІЯ

СЕРЦЯ.....

.....

.....

.....

.....

КУЛЬТУРНЕ

ВІДРОДЖЕННЯ.....

.....

.....

.....

.....

СЛОВ'ЯНСЬКА

ПРОБЛЕМА.....

.....

.....

.....

.....

ТЕОСОФІЯ.....

.....

.....

.....

.....

СРОДНА

ПРАЦЯ.....

.....

.....

.....

.....

УКРАЇНСЬКІ

БРАТСТВА.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Завдання 2. Прочитайте притчу К. Туровського «Слово про сліпого та кульгавого» і дайте відповіді на такі питання:

які морально - філософські проблеми в ній порушені?

як ці проблеми ставляться і вирішуються в інших світоглядних концепціях і філософських системах?

зверніть увагу на символізм, алегоризм мови давньоруських філософів і спробуйте "розшифрувати" їхні символи.

Кирило Туровський Притча про людську душу і про тіло або Слово про сліпого та кульгавого

"Сказав Господь. Була одна домовита людина; вона насадила виноградник і відгородила огорожею, і викопала яму для віджимання вина, залишила вхід, - улаштувала і ворота, але не зачинила входу. І вертаючись додому, сказала вона: "Кого залишу я сторожем мого винограднику? Якщо залишу когонебудь із рабів, які мене служать, то, знаючи мою поблажливість, розтопчуть вони моє добро. Але от що зроблю: приставлю до воріт кульгавого і сліпого. Якщо хто з ворогів моїх захоче обікрасти мій виноградник, то кульгавий побачить, а сліпий ночує. Якщо ж хто-небудь із них двох захоче вийти у виноградник, то кульгавий не маючи ніг, не може проникнути усередину; сліпий же, якщо і увійде, то, заплутавшись, у прірві розіб'ється". І, посадивши їх у воріт, дав їм владу над усім, що навколо винограднику, і їжу, і одяг приготував легку. "Тільки, - сказав, - того що усередині винограднику, не трогайте

без мого веління". І потім пішов, сказав, що повернеться згодом і тоді плату їм за роботу з собою принесе, але пригрозив їм покаранням, якщо ті заборону його переступлять...

Після того як, вони посиділи якийсь час, сказав сліпий кульгавому: "Що це за пахощі з воріт винограднику овівають мене?" Відповідав кульгавий: "Багато доброго усередині винограднику є в пана нашого, а на смак - несказанно приємного. Але тому що пан наш мудрий, посадив тебе тут сліпого і мене кульгавого, і не можемо ніяк насититися добрими плодами". Відповідав сліпий, говорячи: "Чого ж ти не сказав давно мені цього, ми б не терпіли, але це дане нам володіння, давно б розібрали. Хоч я і сліпий, але маю ноги і сильний, можу носити і тебе, і вантаж... Бери кошик і сідай на мене; я тебе понесу, ти ж указуй шлях і все добро пана нашого ми обірвемо; не думаю я, що прийде сюди наш пан"... І сів кульгавий на сліпого, і, увійшовши всередину винограднику, обікрали все бувше там добро пана свого...

Коли прийшов пан взяти плоди у винограднику і побачив його обікраденим, призвав кульгавого і з'єднав його зі сліпим, і почали вони викривати один одного.

делать? По долгом размышлении, определено в сенать, итить за светом доставать. Взяли мѣх, разинули его в самый полдень перед солнцем, чтоб набрать, буд-то борошна, внести в хатку.

Здѣлав несколько раз, ест ли свѣтъ? Смотрят - ничего нѣтъ. Догадалась баба, что свѣтъ, как вино из мѣха вытекает. Надобно носкорѣ бѣжать с мѣхом. Бѣгучи на дверях оба сенатори - один ногою, другой головою - зашиблись. Зашумѣл между ними спор. "Конечно ты выстарѣл ум". - "А ты и родилась без него". Хотѣли поход воспринять на чужие горы и грунта за свѣтом; помѣшал им странный монах. Он имѣл отроду лѣтъ только 50, но в сообщеніи свѣта великій был хитрец. "За вашу хлѣб и соль не должно секретной пользы утаить", - сказал монах. По его совету старик взял топор, начал прорубывать стѣну с такими словами: "Свѣте веселнѣй, свѣте жизненный, свѣте (повсѣместный) свѣте присносущный, свѣте нелицепрѣятный, посьти и просвѣти и освѣти храмину сладкѣй свѣтъ, от того времени даже до сего дни начали в той странѣ созидать сѣтлыя горницы".

автор?

3) Що Ви знаєте про автора тексту?

Варіант 1.

Марина

"Неначе ворон той, летячи,
Про непогоду людям крянче,
Так я про сльози, та печаль,
Та про байстрят отих ледачих,
Хоть і нікому їх не жаль,
Розказую та плачу.
Мені їх жаль!.. Мій Боже Милій,
Даруй словам святую силу –
Людськеє серце пробивать.
Людськії сльози проливать,
Щоб милость душу осінила,
Щоб спала тихая печаль
На очі їх, щоб стало жаль
Моїх дівчаток, щоб навчились
Путями Господа ходить,
Святого Господа любить
І брата миловать..."

Т. Г. Шевченко

.....

.....

.....

.....

.....

Варіант 2.
Сон

"У всякого своя
доля
І свій шлях
широкий:
Той мирує, той
руйнує
Той неситим оком
За край світа
зазирає –
Чи нема країни,
Щоб загарбить із собою
Взять у домовину,
Той тузами обирає
Свата в його хаті,
А той нишком у куточку
Гострить ніж на брата,
А той тихий та тверезий,
Богобоязливий.
Як кішечка підкрадається,
Вижде нещасливий
У тебе час та й запустить
Пазурі в печенки, -
І не благай; не вимовлять
Не діти, ні жінка.

А той, щедрий розкошний,
Все храми мурує;
Та отечество так любить,
Так за ним бідкує,
Так із його, сердешного,
Кров, як воду, точить!.."

Т.Г. Шевченко

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Варіант 3.

"І вміслити одщепенці нового бога, сильнішого над усіх дрібних боженят, а той бог називався по-французьки єгоїзм або інтерес.

І філософи почали кричати, що то кепство віровати в сина Божого, що немає ні пекла, ні раю і щоб усі поклонялися єгої-змові або інтересові.

А до всього до того довели королі та пани; і завершилася міра їх плюгавства, праведний Господь послав свій меч обою-доострий на рід прелюбодійний; збунтувалися французи і сказали, нехочем, щоб були у нас королі та пани, а хочем бути рівні й вільні.

Але тому не можна було статися, бо тільки свобода, где дух Христов, а дух Божий уже перед тим вигнали з Францевщини королі та маркізи, та філософи.

І французи короля свого забили, панів прогнали, а самі почали різатися і дорізались до того, що пішли у гіршу неволю.

Бо на їх господь хотів показать усім язикам, що нема свободи без Христової віри.

І с той пори племена романське і немецьке турбуються, і королів і панство вернули, і про свободу кричать, і немає в їх свободи, бо немає свободи без віри.

А племено слов"янське то найменший брат у сім'ї Яфетовій.

Трапляється, що менший брат любить дуже отця, однако получає долю меншу проти старших братів, а потім, як брати старші своє потратять, а менший збереже своє, то і старших виручає".

Костомаров М. І. Закон Божий (Книга буття українського народу).

<http://litopys.org.ua/rizne/kmt02.htm>

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

±

Варіант 4.

"Отже, взагалі природа має логіку, як і дух має її, і саме в явищах природи відкривається розум математичний: Бог створив її мірою, числом і вагою. Із цієї певної сторони вона і досліджується природничими науками. Але щоб зрозуміти світ явищ у його повноті і його найглибшій істині, ви повинні взяти ще в розрахунок розум самопізнаний, який відкривається вже не в матерії, а в душі. Удаваним пробілам і перервам в

збудити голос, щоб отримати цей звук. Довільне і свідоме вживання слова необхідно припускає мимовільне і несвідоме. Свідомість наша не йде далі спостереження над способом, яким ми ВИМОВЛЯЄМО звук, до якого ми при цьому ставимося старанно, як до готового і незалежного від нас факту. На відомому шаблі розвитку залежить, очевидно, від нашої сваволі, чи вимовити звук чи ні; але, коли ми вимовляємо, у свідомості нашій є тільки наша мета, тобто образ необхідного звуку і пов'язаний з ним неясний спогад про той стан загального почуття, який супроводжував рух органів, потрібний для здійснення цієї мети. Участь сваволі видно тут тільки в зміні мети, зміна ж пружин, які ведуть до її виконання, відбуваються самі собою і залишаються поза свідомістю". Потебня А.А. Слово і міф.

http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Linguist/poteb/sl_mif.php

Варіант 6.

"Той хто пізнає з давніх часів хотів розгадати загадку буття, проникнути в таємницю найреальнішої дійсності, а на вершині філософської думки ціль, яка пізнає, виявилася скасованою. Пізнання перестало бути шлюбом, у того хто пізнає відняли наречену. Критерій істини стали шукати усередині самого суб'єкта, який пізнає, в його відносинах до себе, а не до буття. Пізнання в сучасних гносеологів перетворилося в паразита, який веде самодостатнє існування. Хвороба сучасної філософії - хвороба харчування. Загублені джерела харчування, і тому філософська думка стала худосочною, тому неспроможна вона з'єднатися з таємницею буття, з віковою метою своїх прагнень. Філософська думка не може харчуватися із себе, тобто не може бути відверненою, самодостатньою. Не може вона харчуватися і однією наукою".

Бердяєв Н.А. Філософія волі.

2. *До якого напрямку філософії належав І. Франко?*

- а) матеріалізм;
- б) дуалізм;
- в) екзистенціалізм;
- г) позитивізм;
- д) махізм;

3. *З названих філософів виділіть представників українофільства?*

- а) Й. Шад;
- б) Т. Шевченко;
- в) М. Костомаров;
- г) К. Тімірязєв;
- д) П. Куліш;

4. *До якого світоглядного напрямку належить автор наступних рядків:*

"Вірую я в правду свого ідеалу,
І коли б я тую віру зламала
Віра б зламалась у власне життя,
В вічність матерії, в світа буття.
Власним очам я б не вірила й слуху.
Я б не впевнялась ні тілу, ні духу,
Се ж бо для віри найвищя міра!"
Леся Українка.

- а) матеріалізм;
- б) дуалізм;
- в) екзистенціалізм;
- г) раціоналізм;
- д) пантеїзм;

5. Виділіть серед названих філософів революціонерів-демократів:

- а) І.Франко;
- б) П. Куліш;
- в) М. Коцюбинський;
- і) Л. Українка;
- д) М. Остроградський

6. Діяльність яких з названих філософів підтверджує тісний зв'язок української філософії з літературою?

- а) І.Франко;
- б) М. Вовчок;
- в) І. Сеченов;
- г) Л. Українка;
- д) С. Гогоцький;

7. Чию філософію називають філософією серця?

- а) І.Франко;
- б) П. Куліш;

- в) П. Юркевич;
- г) Л. Українка;
- д) М. Драгоманов.

8. Якому з названих філософів належить вчення про ноосферу?

- а) І.Франко;
- б) К. Тімірязєв;
- в) М. Умов;
- г) В. Вернадський;
- д) М. Драгоманов.

Додаткові творчі завдання

Завдання 1. Поміркуйте, як, на Вашу думку, має викладатися філософія у медичних ВНЗ? Запишіть головні аспекти Ваших висновків:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Завдання 2. Видатний фізик Кельвін зауважував, що через незнання логіки загинуло більше кораблів, аніж через незнання навігації – що він мав на увазі?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Завдання 3. І. Кант стверджував, що ми в змозі мислити предмети тільки за допомогою категорій, ніяк по-іншому. Як Ви це розумієте?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Завдання 4. Чому предметом філософії більшою мірою є історія філософії? Поясніть Вашу згоду, або аргументуйте заперечення.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Завдання 5. Чи є актуальним для сучасної людини вислів Конфуція «Вчитись і не розмірковувати – даремно втрачати час, розмірковувати і не вчитись – згубно»? Поясніть Вашу точку зору.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Завдання 6. Звідкіля береться знання про добро і зло? Скористуйтесь Вашими знаннями з історії філософії (пригадайте точки зору античних та середньовічних філософів, думку І. Канта та ін.) Поясніть Вашу особисту позицію с цього питання. Послідовником якої філософської традиції Ви можете себе вважати?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Завдання 8. Якою є Ваша думка: людина за своєю природою добра чи зла? Поясніть чому.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Завдання 9. Існує п'ять станів знання та незнання:

- 1. ми знаємо, що знаємо
- 2. ми знаємо, що не знаємо
- 3. ми не знаємо, що знаємо
- 4. ми не знаємо, що не знаємо
- 5. ми не знаємо, але вважаємо, що знаємо

Наведіть приклад кожного з цих станів.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Завдання 10. Як Ви можете пояснити протиріччя у висловах:

1. Правда – добре, але щастя – краще.
2. Платон мені друг, але істина дорожча.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Завдання 11. Поміркуйте, які характерні особливості української філософії варто було б долучити до впровадження в систему медичної освіти та в систему охорони здоров'я?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

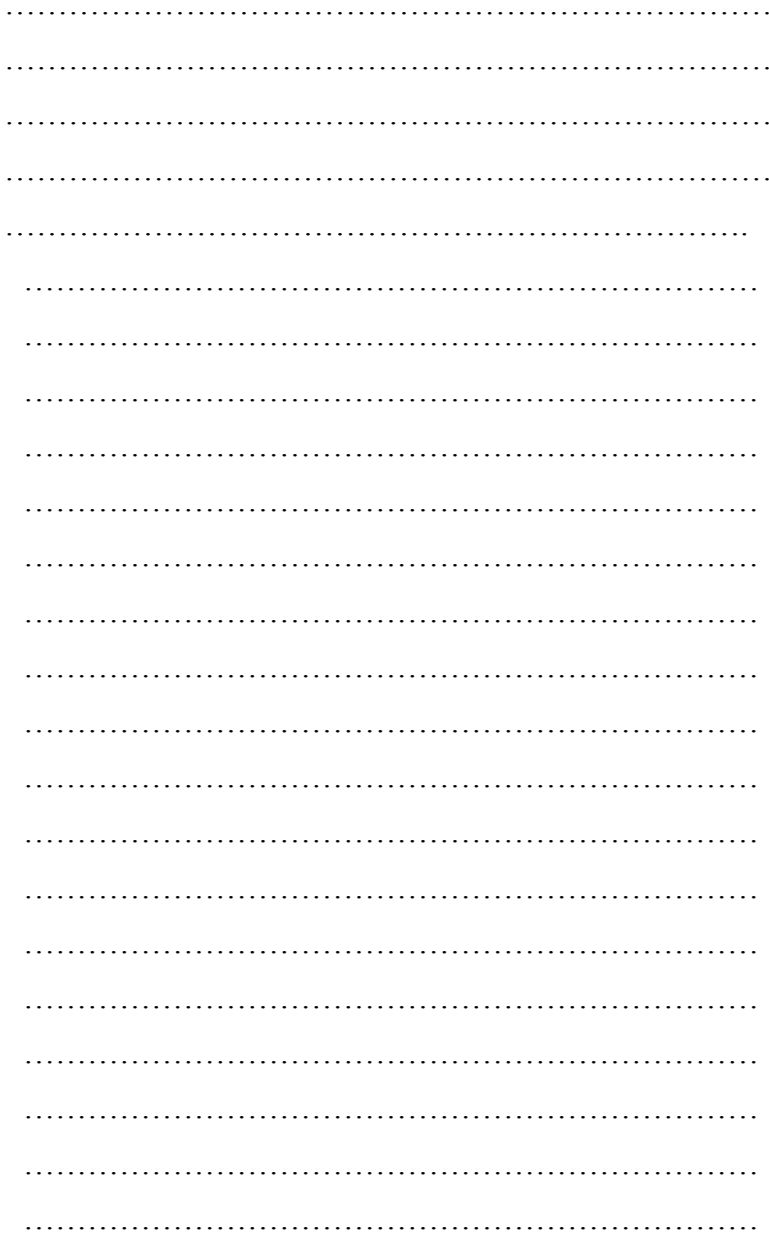
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Завдання 12. Перегляньте документальний фільм присвячений видатному діячу ХХ століття «Амосов: Століття»

<https://www.youtube.com/watch?v=tBzm17yfhHo>

поміркуйте, які філософські проблеми було порушено протягом фільму? Які філософські традиції та ідеї, концепції яких філософів, на Вашу думку, мають розглядатися на заняттях з філософії для майбутніх лікарів/фармацевтів першочергово? Чому?

.....
.....
.....
.....

Базова рекомендована література.

1. Всемирная философия. XX век / Авт.-сост. А. П. Андриевский. - Мн. : Харвест, 2004.
2. Всемирная энциклопедия : Философия / ред. и сост. А. А. Грицанов. - Мн.: Харвест, 2001.
3. Добронравова І. С. Новітня західна філософія науки : підручник / І. С. Добронравова, Т. М. Білоус, О. В. Комар. - Київ : Парапан, 2008. - 215 с.
4. Жадько В. А. Філософія : метод. посіб. для студентів денної та заочної форми навчання / В. А. Жадько. - Запоріжжя : ЗДМУ, 2011. - 75 с.
5. Жадько В. А. Термінологічний словник з філософії / В. А. Жадько. - Запоріжжя : ЗДМУ. - 2014. - 162 с.
6. Жадько В. А. Історія філософії: навчально-методичний посібник. Ч. 1 / В. А. Жадько. - Запоріжжя : ЗДМУ, 2014. - 248 с.
7. Історія української філософії : підручник. - К. : Академвидав, 2008.
8. История философии : энциклопедия. - Мн., 2002.
9. Канке В. А. История философии: мыслители, концепции, открытия : учеб. пособ. / В. А. Канке. - М. : Логос, 2005.
10. Лосев А. Ф. Философия, мифология, культура / А. Ф. Лосев. - М., 1990.
11. Ортега-и-Гассет Х. Что такое философия? / Х. Ортега-и-Гассет. - М, 1991.
12. Пазенок В. С. Філософія : навч. посіб. - К. : Академвидав, 2008.
13. Петрушенко В. Л. Філософія : Курс лекцій. Навчальний посібник. - 3-тє вид. перероблене та доповнене. - Львів, 2005.
14. Попов М.В. Філософія: підручник. - К.: ВСВ «Медицина», 2011.

15. Сепетий Д.П. Історія філософії. Курс лекцій. Навчальний посібник. – Запоріжжя: ЗДМУ, 2015. – 246 с.
16. Причепій Є.М., Черній А.М., Чекаль Л.А. Філософія: Підручник. – К.: Академвидав, 2008.
17. Скирбекк Г., Гилье Н. История философии: Учеб. пособие для студ. высш. учебн. заведений / Пер. с англ. – М.: Гуманит. издат. центр ВЛАДОС, 2001.
18. Утюж І. Г., Спиця Н.В. Філософія: навчально-методичний посібник для аспірантів та здобувачів медичних та фармацевтичних спеціальностей з підготовки до складання кандидатського іспиту І. Г. Утюж, Н. В . Спиця. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2016. – 158 с.
19. Філософія. Курс лекцій: Навч.посібник для студентів вузів /За ред. І.В.Бичка та ін.-К., 1994.
20. Філософія: Мислителі, ідеї, концепції: підручник / В.Г. Кремень, В.В. Ільїн. – К.: Книга, 2005.
21. Філософія. Підручник для студентів-медиків // За ред. М.В.Попова, О.О.Закордонця.- К.,2005.
22. Філософський енциклопедичний словник / Інститут філос. ім. Г.С.Сковороди НАН України – К., 2002.
23. Чикин С.Г. Врачи-философы. – М.,1990.
24. Ярошовець В.І. Історія філософії: від структуралізму до постмодернізму: підручник. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008.